Izhaja vsak četrtek
UREDNIŠTVO IN UPRAVA: 34100 Trst, Ulica Ghega 8/I, Telefon 28-770. 34170 Gorica, Piazza Vittoria 46/II. Pošt. pred. (casella postale) Trst 431. Poštni čekovni račun Trst, 11/6464
Poštnina plačana v gotovini
T E D N I K

NOVI LIST

Posamezna štev. 50.— lir
N A R O Č N I N A: četrtletna lir 600 — polletna lir 1000 — letna lir 2000 • Za inozemstvo: letna naročnina lir 3000
O g l a s i p o d o g o v o r u
Spedizione in abb. post. I. gr. bis
S E T T I M A N A L E

ŠT. 745 TRST, ČETRTEK 22. MAJA 1969, GORICA LET. XVIII.

Pogled v bodočnost

Kot poroča Mario Oggero v »Stampi«, so že dokaj napredovali študije za električni ali atomski pogon vesoljskih ladij, kajti uporaba kemičnih pogonskih sredstev bo vedno onemogočala raziskave drugih planetov našega osončja, zaradi prevelike teže teh sredstev. Za bodočnost je predvidenih več tipov atomskih raket; najidealnejši bi bil tip rakete na jedrski spoj s plinskim reaktorjem, ker bi take pogonske naprave zagotovile velike hitrosti in bi bile hkrati zelo lahke. Z njimi bi bilo sorazmerno lahko, kar zadeva tehnično plat, raziskati ves Sončni sistem in poleteti tudi do drugih ozvezdij. Velika ovira bi bil le čas. Tudi če bi se posrečilo doseči hitrost 30.000 km na sekundo, to je desetino hitrosti svetlobe, bi trajal polet do najbližjih drugih ozvezdij še vedno desetletja. Zato se zdi misel na take raziskovalne polete za zdaj popolnoma fantastična.

PRED ČLOVEŠTVOM JE VELIKO ČASA

Toda ne smemo pozabiti, da ima človeštvo pred seboj še na desettisoče in verjetno na stotisoče in celo na milijone ali milijarde let, medtem ko je moderna tehnika stara komaj dobro stoletje, vesoljska tehnika celo komaj dobro desetletje. Kakšno tehniko bo razvilo človeštvo čez tisoč ali stotisoč let, ali črez milijon let? Poleg tega je treba upoštevati, da bo šlo raziskavanje in osvajanje drugih ozvezdij postopno; vsaka generacija ali vsakih nekaj zaporednih generacij bo napravilo le »korak« naprej, toda ta »korak« bo morda pomenil povečanje hitrosti vesoljskih raket za desettisoče kilometrov na uro. S hitrostjo, ki bi znašala le pol hitrosti svetlobe, bi lahko ljudje v poldrugem desetletju obiskali sosedna ozvezdja in se tudi vrnili.

A tudi to bo šele začetek pustolovščin, ki čakajo človeštvo v daljni bodočnosti in katerih si ne more naša fantazija niti predstaviti.. Nikakega dvoma ne more biti, da bo imelo človeštvo, če bo znalo preživeti otroške bolezni, ki jih prinaša s seboj doba tehnike in znanosti, ter se ne bo samo uničilo, pred seboj še ogromno časa, v katerem bi imelo vso možnost, da si postopno osvoji in razišče velik del vesolja.

LJUDJE NE BODO OSTALI UJETNIKI NAŠEGA SONČNEGA SISTEMA

Upoštevati je tudi treba, da bosta napredovala znanost in tehnika v geometrijskem sorazmerju, kajti vsako novo važno odkritje ali iznajdba omogoči celo vrsto novih, in pri tem se bo morda prikopalo človeštvo do čisto novih spoznanj o naravi sveta, o energiji, o dimenzijah in času ter o njihovem mdsebojnem razmerju, pa tudi o človekovi naravi in o možnostih, da vzdrži in preživi na potovanjih na velikanske razdalje v vesolju s pomočjo novih tehnik, ki bodo za poljubno dolgo »izklopile« človekovo življenje ter ga ponovno »vklopile« šele v vnaprej določenem hipu.

Najbolj absurdno je misliti, da bo ostalo človeštvo vedno ujetnik našega planeta. Človeku so postavljene meje v njegovi duševni naravi, ne pa v znanstvenih in tehničnih možnostih osvajanja sveta in vesolja. Tu se bodo meje pred njim vedno bolj razmikale v nedogled. Če bo človeštvo srečno prebilo dobo atomskih bomb in totalitarnih, toda infantilnih političnih sistemov, ki si

(Nadalj. na 2. strani)

Stane Kavčič o politiki nove slovenske vlade

Kot smo kratko že poročali, je bil v petek, 9. t. m., ponovno izvoljen za predsednika Izvršnega sveta SRS Stane Kavčič. Pred svojo izvolitvijo je republiškemu zboru slovenske skupščine predstavil svoje sodelavce in hkrati obrazložil glavne programske točke nove slovenske vlade.

Stane Kavčič je, kot smo imeli priložnost že večkrat ugotoviti, politik, ki ga odlikujeta tenak posluh za politično in družbeno stvarnost na Slovenskem ter izredna jasnost izražanja, ki ga tako pogosto pogrešamo pri drugih slovenskih (in ne samo slovenskih) političnih delavcih. Ti njegovi odliki sta prišli do izraza tudi v govoru, s katerim je ponovno prevzel mesto predsednika slovenske vlade. Ker smo prepričani, da mora tudi zamejske Slovence zanimati, kako namerava slovensko politično vodstvo izvrševati svoj mandat, objavljamo Kavčičeva izvajanja v daljših izvlečkih.

»Pri našem delu — je dejal novi predsednik — smo odločeni izhajati iz najširše politične in sociološke osnove in prizadevali si bomo, da bo lahko vsakdo, ki želi sodelovati pri socialističnem napredku slovenskega naroda, dobil svoj prostor, izrazno možnost in tudi svoj delež pri družbenem proizvodu. To velja za vse: za delavce v tovarnah, katerih zavest, delovna vnema in koristi so steber naše politike; za duhovne ustvarjalce v prosveti, kulturi, proizvodnji, znanosti, umetnosti, zdravstvu in javni upravi, ker sta njihovo znanje in misel družbi zelo potrebna; za kmete, ki delajo na polju in katerih napredek je v našem skupnem interesu; za vse ostale poklice privatnega sektorja, ki se nam zdi preveč utesnjen, če je delovno ustvarjalen, in premalo kontroliran, če poskuša živeti ali celo bogateti na račun drugih.«

Stane Kavčič je nato poudaril, da bo njegova vlada še dalje težila k temu, da »se manjšajo nekdanje razlike in nezaupanje med posameznimi sloji, da se neprestano krepi zavest in potreba po medsebojni povezanosti, odvisnosti, razumevanju in skladnem uravnavanju ustvarjalnih prizadevanj vseh delovnih ljudi slovenske samoupravljavske družbe«. Zato je potrebno — ne nadaljeval — napraviti še nekatere spremembe ali poiskati nove rešitve pri delitvi dohodka v gospodarskih organizacijah, davčni politiki, privatnem sektorju, znanstveno raziskovalnemu delu, pokojninskem sistemu in v stanovanjski politiki. Izpolniti je nadalje treba program sanacije šolstva ter narediti še vse tisto, kar je potrebno, da se krepi »spoznanje, da sta le od rezultatov dela vsakega in vseh odvisna naš standard in položaj, danes in jutri.«

Slovenski predsednik je nato obširno govoril o gospodarski in družbeni reformi, katere izvedba bo glavni cilj prizadevanj slovenske vlade. Reformo bo podpirala predvsem s tem, da bo dajala »več stimulacije in prostora za dobro delo in za gospodarstvo, ki bo sposobno mednarodne konkurence, ter manj potuhe in socialne sentimentalnosti za slabo delo in nerentabilno gospodarjenje.« V tej zvezi je izrazil prepričanje, da le postopno, a vztrajno izvajanje že pričete reforme lahko omogoči reševanje odprtih družbenih vprašanj. Naglasil je zadovoljstovo, da je »ideja o dolgoročnem konceptu razvoja padla pri slovenskem narodu na plodovita tla in kako se že spreminja v široko gibanje. »Zato si bomo še posebej prizadevali — je dejal — dati svoj prispevek k temu, da bi ta zamisel postala stvarnost in da na ta način dobimo Slovenci osnovno ogrodje našega žitja in bitja za daljše obdobje naše prihodnosti.«

Stane Kavčič se je nato dotaknil notranjepolitičnih vprašanj, pri čemer je poudaril, da bo vlada še naprej utrjevala socialistično demokracijo, samoupravljanje in pravice državljana. »Niti trenutek se ne bomo pomišljali, da ukrepamo zoper vsakogar, ki bi poskušal delovati proti zakonom ali z nasiljem ogrožati druge. Za nas velja polna zavzetost za demokracijo, osebno svobodo in človečnost, hkrati pa odločen prezir in trda roka za vse pojave anarhije, reakcije, nasilja vseh barv, odtenkov in vzrokov.«

V svojem govoru se je predsednik nato dotaknil problema slovenskih manjšin in je tako dejal: **»Uspeli smo ustvariti krepke zveze z našimi rojaki onkraj meja v Italiji in Avstriji in želimo jih obdržati in okrepiti.«** Nato je pozitivno ocenil dosedanjo politiko odprtih meja ter prijateljskega sodelovanja z deželami Furlanijo - Julijsko krajino, Koroško, Štajersko in Gradiščansko. Glede splošne mednarodne politike pa je poudaril, da vlada ne bo zamudila nobene priložnosti za utrjevanje miru, mednarodnega sožitja in sporazumevanja v svetu, pri čemer bo podpirala vse in vsakogar, ki se zavzema za neodvisnost in samostojnost ter za pravico lastne poti razvoja ne samo velikih, ampak tudi majhnih narodov in držav.

Svoj govor pa je Kavčič takole zaključil: »Ne obljubljamo izobilja ali gradov v oblakih, kajti nas čakajo še težke preizkušnje, čeprav živimo čedalje bolje in je še vedno velika razlika med možnostmi, potrebami in željami. Dela, kruha, svobode in človečnosti je čedalje več, in to za vse, ki žele in znajo biti poizvajalci in samoupravljalci naše socialistične domovine.«

Kaj pomeni članstvo v varšavskem paktu

Nekaj udov švedske komunistične partije je napisalo knjigo z naslovom »Socializem humane podobe«, v kateri opisujejo svoje doživljaje in vtise iz Češke in Slovaške, ki so jo obiskali nekaj dni po sovjetskem vdoru. V knjigi omenjajo med drugim, da so nameravali postaviti sovjetski okupatorji Dubčeka in nekaj njegovih partijskih in vladnih tovarišev, ki so jih zajeli, pred posebno vojaško sodišče, ki bi jih bilo moralo obsoditi na smrt. Sodišču naj bi bil predsedoval Alois Indra, stalinist, ki so ga bili Sovjeti izbrali za svojega Quislinga na Češkoslovaškem. Vendar pa možakar, kot se zdi, ni bil kos tej vlogi, ali pa mu je to preprečila prevelika strnjenost češkega naroda v odporu proti okupatorjem. O Aloisu Indri se tudi z gotovostjo ve, da je bil edini med češkimi politiki, ki je že od vsega začetka sodeloval z okupatorji in ki je že pred vdorom intrigiral z njimi ter verjetno vedel za pripravljanje vdora. Baje je bil on tisti, ki naj bi bil po načrtu podpisal prosluli poziv Sovjetom, naj pridejo »reševat socializem« na Češkoslovaško.

Le odločnemu zadržanju predsednika Svobode se imajo Dubček in tovariši zahvaliti, da niso končali pred sovjetskimi puškami ali na vešalih. Svoboda je odklonil seznam ministrov nove Sovjetom naklonjene vlade, ki so jo Sovjeti sami sestavili — in postavili nanjo seveda samo sebi naklonjene tipe — ter zagrozil, da bo napravil samomor, če bodo postavili Dubčeka pred sodišče. To je zaleglo.

Tako se je lahko Dubček po nekajdnevnem ujetništvu — okupatorji so ga bili že z letalom odpeljali v Sovjetsko zvezo in ga tam v ječi mučili in na gnusne načine poniževali — vrnil v Prago, a bolan in živčno zlomljen.

Omenjena švedska knjiga, ki bo v kratkem izšla, a je odlomke iz nje že objavil švedski dnevnik »Aftonbladet«, pa tudi poroča razne zanimive podrobnosti o zadržanju drugih satelitskih držav v zvezi z zasedbo Češkoslovaške. Tako je baje zasedba močno presenetila celo madžarske državne in partijske voditelje, četudi so madžarski oddelki sodelovali pri zasedbi, česar pa madžarski voditelji niso vedeli. Ta podrobnost je še posebno zanimiva, ker dokazuje, da so v resnici Sovjeti popolni gospodarji v vzhodnoevropskih državah, ki jih imajo zasedene, kot npr. Madžarsko. Sovjetski poveljniki so si torej v imenu zavezništva in varšavskega pakta tako popolnoma podredili madžarsko vojsko, da je ta v resnici del njihove zasedbene vojske, ne pa madžarska državna vojska. Uporabljajo jo lahko celo proti drugim socialističnim državam, ne da bi se jim zdelo potrebno, da vsaj formalno zaprosijo madžarsko vlado in partijsko vodstvo za dovoljenje, da lahko to store. Še hujše: ne zdi se jim niti potrebno, da bi ju o tem obvestili. Iz tega je jasno razvidno, kaj pomeni članstvo v varšavskem paktu in do kod se stopnjujeta brezobzirnost in oholost sovjetskih okupatorskih oblasti.

Jasno je torej, da je varšavski pakt zgolj formalna zadeva, dve besedi, katerima ne odgovarja resničnost, kajti njen namen je samo prikrivati surovo dejstvo sovjetskega imperializma, ki ga občutijo socialistične države na vzhodu še trje kot ostali svet.

OGROŽENA SLOVENSKA BODOČNOST ZARADI PREMAJHNE IZOBRAZBE

Dipl. ing. Marko Kos je objavil v »Naših razgledih« razpravo »Izobrazba in narodna prihodnost«, v kateri je dokazal na osnovi statističnih podatkov, da ima Slovenija le pol toliko visokošolsko izobraženih ljudi v gospodarstvu, kot znaša jugoslovansko povprečje, in da zaostaja po številu študentov na 10.000 prebivavcev za vsemi jugoslovanskimi republikami razen za Bosno. Vzroki za to so v pomanjkanju sredstev za slovensko šolstvo in za štipendije, pa tudi v tem, da se ljudje več ne zavedajo, **kaj pomeni izobrazba.**

To lahko postane usodno za bodočnost slovenskega naroda.

—0—

Kot se zdi, se bo vprašanje pristopa Velike Britanije k Skupnemu trgu premaknilo z mrtve točke, zdaj ko je general De Gaulle šel. Na to pritiskajo zlasti Nemci in Italijani.

Zastopstvo vlade slovenske republike pod vodstvom predsednika vlade Staneta Kavčiča bo v dneh 27. in 28. maja na uradnem obisku na Koroškem, na povabilo deželnega glavarja Sima.

Dar openske hranilnice za nagrado „Vstajenje"

V ponedeljek zvečer je bila v okrilju Društva slovenskih izobražencev v Trstu, ki se je zbralo na sestanek v prostorih v ulici Donizetti 3, slovensno podeljena nagrada »Vstajenje« pisatelju Alojzu Rebulu za njegov roman »V Sibilinem vetru«.

Znesek za letošnjo nagrado — 50.000 lir — je dala z velikim razumevanjem na razpolago Hranilnica in posojilnica na Občinah, da s tem podpre kulturne napore in dosežke naših zamejskih pisateljev. Za to si zasluži ta slovenski denarni zavod vso priznanje. Želeti pa je tudi, da bi našel posnemovavce, kajti meceni so nujno potrebni kulturam, ki se razvijajo v tako težavnih pogojih, kakor se naša.

Prejšnja leto so morali člani razsodišča literarne nagrade »Vstajenje« zbirati prispevke za nagrado pri posameznikih, dokler se ni nabrala dovoljna vsota. To pa ni bil vedno lahek in prijeten posel. Letos jim je openska Hranilnica in posojilnica to prihranila.

RAZDELITEV INTERESNIH SFER V VESOLJU?

Kot se zdi, so si Rusi in Američani z dejanskim ali tihim dogovorom razdelili področja raziskav v vesolju. Te dni sta pristali na Veneri druga za drugo dve sovjetski preiskovalni sondi, medtem ko so Američani osredotočili svoje raziskave na Luno, okrog katere prav zdaj kroži nova ameriška raketa s tričlansko posadko. Eden izmed kozmonavtov se bo danes, v četrtek, spustil s posebnim vozilom do višine 10-15 km in bo dvakrat v tej višini obletel Luno. Njeno površino so oddajali iz rakete tudi po barvni televiziji, medtem ko Rusi molče o podatkih, ki sta jih avtomatično oddajali obe sondi z Venere, med »mehkim« pristajanjem na njej.

ŠOLSKI KOLEDAR

V vseh srednjih šolah, nižjih in višjih, se bo končal pouk dne 12. junija. Isti dan bi morali biti znani, po ministrovi odredbi, tudi končni uspehi dijakov. Dne 1. julija se bodo začeli usposobljenostni in maturitetni izpiti.

Pri tem moramo pripomniti, da še do danes ni prav točno določen izpitni program za mature slovenskih višjih šol.

Osnovne šole bodo končale pouk 28. junija v prvem, tretjem in četrtem razredu. Šolski skrbniki pa imajo možnost, da odredijo zaključek tudi po 21. juniju. Drugi in peti razred pa bosta končala s poukom 14. junija.

—o—

Smrt praškega nadškofa Jozefa Berana

V Rimu je umrl 16. t. m. praški nadškof, kardinal Jozef Beran. Star je bil 80 let. Nemci so ga leta 1942 zaprli v koncentracijsko taborišče, kjer je ostal do konca vojne, stalinistični režim na Češkem pod Gottwaldom pa ga je imel nato štirinajst let zaprtega v krajih, ki jih je držal tajne. Iz nezakonitega zapora so ga izpustili l. 1963, na intervencijo ameriškega predsednika Johna Kennedyja pri sovjetskih voditeljih, v zvezi z nekimi pogajanji s Sovjeti.

V februarju 1965 je prispel Beran v Rim in že tri dni nato ga je imenoval papež Pavel VI. za kardinala. Od tedaj ni več videl svoje domovine. Pač pa je poslal po prostovoljni smrti Jana Palacha preko vatikanske radijske postaje češkemu narodu poslanico, v kateri je sicer poudaril, da odklanja samomor, vendar pa je tudi naglasil, da občuduje junaštvo Jana Palacha in njegovih tovarišev, ter da je ideja, za katero so se žrtvovali, odlična in skrivnostna. »To je ideja žrtvovanja enega samega za rešitev vseh; to je ideja ljubezni do domovine, namen okrepiti njene moralne moči, zvestoba njeni zgodovini, zgodovini plemenitega in ponosnega naroda, in vizija njegovega napredka in njegovega miru.« Bil je sam pogumen, idealen in v svojem prepričanju dosleden mož. Tak je ostal tudi v Dachauu, kjer so ga spoznali mnogi slovenski duhovniki, ki so bivali z njim na bloku, in tudi marsikak slovenski laični interniranec. Nadškof Beran je bil vedno vir tolažbe in zaupanja v končno zmago pravice in svobode vsem okrog sebe.

Zadnje čase je nameraval spet obiskati svojo domovino in češkoslovaška vlada je že pristala na to, pod pogojem, da pride kot zasebnik. Vendar mu je bolezen to preprečila.

Pogreb in obredi so bili določeni za četrtek, 22. maja v baziliki sv. Petra v Rimu.

Pogled v bodočnost

(Nadalj. s 1. str.)

domišljajo, da so zapopadli vso resnico in da imajo pravico vzeti v zakup bodočnost narodov in vsega človeštva, se bo začela zanj doba za našo dobo nepojmljivih dogodivščin — katere je pa predvidel zanj Stvarnik. Nemogoče si je namreč misliti, da bi bil ustvaril ozvezdja in na milijone planetov samo za to, da jih človek nemočen opazuje iz neskončne daljave. Zato bo gotovo na mnoge izmed njih kdaj stopila človeška noga, četudi še le črez desettisoče ali milijone let.

Srečno plovbo, „Ra"!

Norveški raziskovavec, etnolog in antropolog Thor Heyerdahl hoče prepluti s šestimi spremljevalci raznih narodnosti na ladji iz egiptovskega papirusa Atlanski ocean od Maroka do Amerike. Ladja z imenom sončnega boga »Ra« tehta 15 ton. S to plovbo (ladja ima le jadro) hoče Heyerdahl dokazati možnost, da so prispeli Egipčani že kakih 3500 let pred Kr. s podobnimi ladjami na ameriško celino.

Kot znano, je bil Thor Heyerdahl tisti, ki je pred dvema desetletjema s podobnim splavom iz balzamovega lesa preplul Tihi ocean od Peruja do tihomorskih otokov, hoteč dokazati, da so prebivavci Južne Amerike poselili tiste otoke. Po njegovem naj bi bil torej potekal naselitveni proces sveta v smeri iz vzhoda proti zahodu, vedno v smeri toplih morskih tokov med Afriko in Ameriko in Ameriko ter Avstralijo. Za to teorijo govori precej dejstev, med drugim to, da so gradili Indijanci v Južni Ameriki piramide kot Egipčani in da so južnoameriški Indijanci, Inki in drugi, zagotovo že slišali o belih ljudeh, kot dokazujejo njihove legende, ki so jih istile z bogovi; pa še marsikaj drugega. Prav toliko dejstev pa govori tudi proti tej teoriji, zlasti dejstvo, da se zde na prvi pogled vsi Indijanci ameriške celine rasno zelo sorodni, mnogo bolj kot ljudje bele rase, in da se torej da sklepati na njihov skupni izvor. Ta pa je baje mongolski ali paleomongolski. Pred davnimi časi so po tej teoriji prišli prvi ljudje na ameriško celino preko zamrznjenega Behringovega preliva med Sibirijo in Alasko, ali pa s čolni vzdolž verige otočij, ki spremljajo sibirsko in severnoameriško obalo na severu.

Toda najbolj trdno dejstvo je ravno to, da poznamo skoro vse rase bolje kakor Indijance in njihove jezike ter začetke njihovih kultur. Zato so možna presenetljiva odkritja. Iz tega razloga tudi nikakor ni izključeno, da ima Thor Heyerdahl prav in da so mogli priti ljudje na južnoameriško celino že v davnih tisočletjih tudi iz severne ali srednje Afrike. Ni nujno, da so bili to ravno Egipčani. Lahko je bilo kako drugo ljudstvo sorodne rase. Ostanki takih ljudstev žive še danes po vsej severni Afriki, čeprav se danes že zdavno ne morejo več ponašati s tako kulturo, kot so jo imeli Egipčani ali njihovi lastni daljni predniki.

Resnica bo najbrž žta, da so se ljudje že pred stotisoči, vsekakor pa pred desettisoči let selili sem in tja po našem svetu, največ s počasnim prodiranjem peš za boljšimi lovišči in varnejšimi ter udobnejšimi, zlasti toplejšimi kraji. Morda so se posamezne generacije premaknile samo za nekaj kilometrov ali niti ne, toda v teku desettisočletij so ljudje tako lahko večkrat obkrožili zemeljsko oblo in prebrodili vse celine. S splavi ali čolni so se počasi selili z otočja na otočje in v iskanju vedno boljših krajev in z vedno boljšim poznanjem morja so si upali na vedno daljše plovbe. Računati je treba tudi s tem, da so morski tokovi marsikak splav ali čoln odnesli s seboj, ker pa so bili tedanji ljudje navajeni živeti v tesnem sožitju z naravo in se hraniti iz njenih virov, o katerih nima moderni človek več niti pojma, so mnogi vzdržali tako potovanje in se nato pač izkrcali, kamor jih je zaneslo, ter tako ustanovili novo človeško jedro in morda zametek nove rase, podrase ali etnije. Saj so tudi ženske spremljale svoje može na takih dolgih potovanjih, ali pa mlada, močna dekleta, kot se to marsikje v necivilizirani krajih sveta še danes dogaja.

Človeška tolpa davnih časov ni poznala prave domovine, saj je največkrat živela v večnem sporu že s sosedno tolpo, in tako ji ni bilo težko preko noči zapustiti kak kraj in se podati na iskanje kakšne bolj gostoljubne obale ali otoka ali vsaj varnejše gorske doline. Kljub vsemu modernemu turizmu je bil tedanji človek mnogo bolj gibljivejši kakor je današnji, imel pa je tudi mnogo bolj razvite čute, vsaj v smislu samoohranitve, in je tudi mnogo bolj poznal vse možnosti, ki mu jih je nudila narava, da se v stiski preživi in znajde.

Znano je, da so odkrili ameriško obalo že Vikingi pol tisočletja pred Kolumbom, in moderni raziskovavci trdijo, da so bili Irci še pred Vikingi tam. Gotovo je, da so bili Irci pred Vikingi na Islandiji in na För-örskih otokih. Baje so našli na obalah Južne Amerike ke tudi sledove Egipčanov. Vsekakor pa je verjetno, da je morski tok od severne Afrike kdaj pa kdaj v teku desettisočletij zanesel kak splav ali čoln vse do ameriške celine, kjer je nato posadka dala svoj prispevek oblikovanju tamkajšnje rase in nekdanjih indijanskih kultur, zlasti inkovske in azteške oziroma skupine v času in prostoru razporejenih različnih kultur, ki jih precej površno in laično navadno zgoščujemo in poenostavljamo pod imenoma Inkov in Aztekov.

Mladi nemško-avstrijski etnolog Anders je že med svojim kratkotrajnim bivanjem na področju nekdanje azteške kulture okrog mehiškega glavnega mesta odkril presenetljive

(Nadalj. na 7. strani)

—o—

Povsod enako... do manjšin

Aprilska številka mesečnika »Breiz« (Bretonska), ki je glasilo bretonskega mladinskega gibanja, poroča pod naslovom »Škandal« o novi krivici, ki so jo centralistične osrednje oblasti storile Bretoncem. Članek oziroma poročilo o tem je objavil v omenjenem listu (in v drugem tisku) pravzaprav Akcijski odbor Keltske sekcije na filozofski fakulteti v Rennesu. V poročilu je rečeno, da so študentje in profesorji v omenjenem odboru v zadnjih mesecih skrbno pripravili organizacijski načrt za študij keltskih jezikov (v prvi vrsti seveda bretonščine) in za izpite iz njih na omenjeni univerzi. Načrt je predvideval diplomo iz keltskih jezikov, ki bi dala diplomirancem pravico do poučevanja teh jezikov oziroma bretonščine. Univerzitetne oblasti so sprejele ta načrt in ga uradno poslale ministrstvu za narodno vzgojo (prosveto) v Pariz. Uradi tega ministrstva pa so — škandalozno, kot pripominja poročilo — zavrnili ta načrt, kljub proglašanemu načelu o avtonomiji univerz, z očitnim namenom, da bi razvrednotili študij keltskih jezikov in ga zajezili.

»To dejstvo dobro dokazuje, koliko se sme verjeti gostobesednim obljubam o univerzitetni avtonomiji in o regionalni ureditvi«, pripominja poročilo.

Končno Akcijski odbor potrjuje svojo odločenost, da se bo zavzemal za pravo univerzitetno priznanje študija keltskih jezikov in da se bo boril za priznanje bretonskih kulturnih pravic.

Iz bretonskega tiska pa je tudi razvidno, da so Bretonci glasovali pri zadnjem referendumu v Franciji proti De Gaullu in njegovim nameravanim reformam, med katerimi naj bi bila tudi regionalna (deželna) ureditev v Franciji in sicer zato, ker De Gaullov načrt regionalizacije nikakor ni upošteval želje Bretoncev po avtonomiji. Proti so glasovali tudi nemški Alzačani, ker tudi nemški manjšini v Alzaciji in Loreni ni zagotavljal De Gaullov načrt nikakih manjšinskih pravic. Pri tem je pripomniti, da ne uživa nemška manjšina v Alzaciji sploh nikakih manjšinskih pravic, kot jih mi pojmujemo. Svojega šolstva ta manjšina sploh nima (kot tudi ne Bretonci), a tudi v francoskih šolah na tamkajšnjem področju ni določena niti ena ura nemščine za nemške otroke.

Pisma uredništvu

O POKOJNINAH INPS

Star upokojenec nam piše:

»Prejemam že več let starostno pokojnino od Zavoda za socialno skrbstvo (INPS). Mesečna vsota služi komaj za golo prehrano. Zato sem bil prisiljen poiskati si še drugo službo, z malankostnimi prejemki, ker imam še nezaposlene otroke.

Po znanih ministrskih odredbah so mi odvzeli zaradi službe več kot dve tretjini pokojnine. Kot je znano, je bil pred kratkim izglasovan zakon o poviških pokojnin od 1. januarja dalje. Pri zadnjem dvigu pokojnine v polovici maja, pa nismo upokojenci prejeli ne poviškov ne zastankov, čeprav je bilo po vsem časopisju razbobnano, s kako socialno uvedevnim zakonom nas je vlada obdarila.

Mnogi upokojenci se nahajajo zdaj res v bridkih težavah in skrbeh. Oblasti se pa izgovarjajo, da so tega krivi uslužbenci pri INPS, ki že več kot en mesec stavkajo zaradi zahtev po višjih plačah in zato nimajo časa, da bi izračunali upokojencem njih prejemke.

Mi pa vemo, da imajo gospodje uslužbenci pri teh socialnih zavodih tudi štirinajsto in celo petnajsto plačo in jim ni torej take sile, da bi morali stavkati toliko časa in pustiti stradati prav tako en del delovnega ljudstva, čeprav zdaj v zasluženem pokoju, kot so oni. Tako daleč smo torej že prišli, da imajo od stavke škodo prav tisti, ki so na najnižji ekonomski lestvici. Vprašam, ali ne more državna oblast v tem primeru ničesar ukreniti?

Odgovarjamo, da so v teku pogajanja med vlado in sindikati socialnih uslužbencev, ki pa imajo v resnici dosti večje plače kot večina drugih delovnih ljudi. To je golo dejstvo! In tudi, da zaradi njih trpe milijoni ljudi, ki so si z manjšimi prejemki morali priboriti košček pokojnine. Krivdo pa seveda nosi tudi vlada in še posebej bogato plačano vodilno osebje INPS, ki je naredilo iz te socialne ustanove samo bogat vir osebnih plač in nagrad.

STRANKA IN VERA

Spoštovano uredništvo,

v zadnji številki Vašega cenjenega tednika se pisec uvodnega članka »Globlji vzroki krize v socialistični stranki« sprašuje, v čem obstoji »čudežna moč« krščansko demokratske stranke, ki zna obdržati stik z ljudskimi množicami.

Ni potrebna podrobna sociološka analiza, po mojem mnenju.

»Čudežna moč« te stranke je: VEČNO ŽIVLJENJE.

Vaša zvesta čitateljica

Naša zvesta čitateljica nam ne bo zamerila, če ji povemo, da se z njo ne moremo strinjati. Krščanska demokracija je politična stranka, torej povsem posvetna organizacija. Čeprav se ta organizacija, kot že samo ime pove, sklicuje na krščanska načela, je v njej mesta tako za tiste, ki verujejo v večno življenje, kot za tiste, ki te vere nimajo. Ne smemo pri obravnavanju teh vprašanj mešati pojmov ali istovetiti politiko z religijo, versko ali cerkveno organizacijo s politično stranko.

S Tržaškega

Spomenica SKGZ Pietru Nenniju

Dne 26. t. m. bo italijanski zunanji minister Pietro Nenni uradno obiskal Jugoslavijo. Obisk bi se moral začeti že 21. t. m., vendar so ga na prošnjo samega Nennija preložili na drugi teden. Vzrok je dogajanje v socialistični stranki, katere osrednji odbor še ni našel rešitve za hudo krizo, ki je nastala z odstopom dosedanjega strankinega vodstva.

Pred odhodom na obisk v Jugoslavijo je Slovenska kulturno-gospodarska zveza poslala Pietru Nenniju obširno spomenico, s katero ga seznanja s položajem slovenske narodnostne skupnosti v Italiji. »Mislimo, pravi med drugim spomenica, da je obojestranska informacija o položaju obeh etničnih skupin koristna, da se dobi objektivna slika njunega položaja, kar je neobhodno potrebno za reševanje vseh še odprtih vprašanj. Zato smo mnenja, da je koristno, da se v diplomatskih razgovorih med državniki obeh republik, še zlasti na tako visoki ravni, kot jo predstavlja Vaš obisk, obravnavajo tudi vprašanja slovenske narodne skupnosti v Italiji.«

Spomenica najprej ugotavlja, da še nista uveljavljena 6. člen ustave in 3. člen statuta avtonomne dežele Furlanije - Julijske krajine in da so še vedno v veljavi določeni zakoni iz fašistične dobe, kot je na primer prepoved uporabe slovenskega jezika na sodiščih. Dalje ugotavlja, da Slovenci niso pravično zastopani v raznih javnih ustanovah ter v uradih in na javnih delovnih mestih. Pritožuje se tudi, da se ne upošteva slovensko krajevnoslovje. Zunanjega ministra pa še posebej opozarja na naslednja konkretna vprašanja: na položaj profesorjev na slovenskih srednjih šolah, ki je še posebno pereč zaradi omejevanja londonskega sporazuma samo na Tržaško in ne tudi na Goriško in v bodoče tudi na Beneško Slovenijo. Manjka tudi ustanovitev didaktičnih ravnateljstev za Trst in Gorico. Nujno je treba rešiti vprašanje ustanovitve strokovne šole v Trstu. Prav tako je treba poskrbeti za popravila slovenskih kulturnih domov, zlasti na Opčinah in za vrnitev doma pri Sv. Ivanu. Potrebno je nadalje dovoljenje Tržaški kreditni banki za poslovanje z inozemstvom. Pomanjkljive in skromne so tudi podpore za kulturne, športne, socialne in druge slovenske ustanove. Mešani italijansko - jugoslovanski odbor za izvajanje posebnega statuta londonskega sporazuma bi se moral sestajati dvakrat na leto, ker bi le na tak način prišlo do rešitve konkretnih vprašanj tudi izvenšolske problematike. Obe vladi bi pa seveda morali zavzemati ustrezna stališča.

Spomenica se zaključuje s prepričanjem, da bo minister Nenni pretehtal položaj slovenske manjšine v Italiji in se tudi zavzel za uveljavljanje njenih pravic.

—o—

VABILO

Vljudno vabljeni na proslavo ob poimenovanju osnovne šole v Sv. Križu po

ALBERTU SIRKU

slikarju našega morja

Program

1. Nastop mladih vaških godbenikov; 2. priložnostni nagovor; 3. podaritev umetnikove fotografije šoli; 4. Odkritje spominske plošče, 5. šolska akademija; 6. nastop domačega pevskega zbora »Vesna«; 7. nastop cerkvenega pevskega zbora.

Proslava bo v nedeljo, 25. t. m., ob 11. uri v šolskih prostorih.

Učiteljskemu zboru v Sv. Križu moramo iskreno čestitati, da je sklenil poimenovati svojo šolo po odličnem slovenskem umetniku. čigar dela ne bodo nikdar šla v pozabo. Albert Sirk se je rodil v tej znani kraški vasi, z bogato pomorsko tradicijo, leta 1887. Slikal je oljne in akvarelne portrete, zlasti obmorske motive. Umetnostni zgodovinarji ga upravičeno smatrajo za najboljšega slovenskega slikarja morja in ljudi na naši obali. Umrl je leta 1947.

V Zgoniku so odkrili spomenik padlim

V nedeljo, 18. maja, so v Zgoniku odkrili spomenik padlim občanom v narodnoosvobodilni vojni. Spomenik, katerega načrt je izdelal arhitekt Jagodic, stoji na trgu pred županstvom. Ob prisotnosti številnih predstavnikov oblasti, županov domala vseh občin na Tržaškem, podpredsednika deželnega zbora Pittonija, poslanca Škerka, deželnega poslanca Štoke in predstavnikov partizanskega združenja ANPI je zgoniški župan Guštin v slavnostnem govoru med drugim poudaril, da se s tem spomenikom prebivalstvo zgoniške občine vsaj skromno oddolži spominu občanov, ki so žrtvovali svoja življenja za zmago svobode.

Po odkritju spomenika ga je domači župnik Prinčič blagoslovil in zmolil molitev za duše rajnih. Sledili so nato govori podpredsednika Pittonija, poslanca Škerka in predstavnikov ANPI Calabria in Kende.

Slovesnosti je dalo posebno svečan ton igranje železničarske godbe na pihala iz Divače. Nekaj žalostink je ubrano zapel zbor iz Saleža.

DEŽELA IN VPRAŠANJE PODPORE KULTURNI DEJAVNOSTI NAŠE MANJŠINE

Pred zaključkom lista smo prejeli besedilo govora, ki ga je imel v deželnem zboru svetovavec Slov. skupnosti Drago Štoka ob razpravi o zakonskem osnutku za deželne podpore kulturni dejavnosti. Zaradi pomanjkanja prostora bomo o tem važnem vprašanju pisali prihodnjič.

REPENTABORSKI OBČINSKI ODBOR PROTI OBNAVLJANJU FAŠISTIČNIH METOD

Repentaborski občinski odbor je na svoji seji 9. tega meseca razpravljal med drugim tudi o oskrunitvi partizanskega spomenika v Miljah in izrekel svoj odločen protest proti temu podlemu dejanju fašističnega sloga.

Ker je večina prebivalstva občine slovenska, je vsem še prav dobro v spominu, koliko so Slovenci pretrpeli v dobi fašističnega režima. V imenu vseh teh poziva odbor državne oblasti, naj zatrejo v kali kakršno koli obnovitev totalitarnih protidemokratičnih metod.

ŠOLSKA PRIREDITEV V DOLINI

Državna srednja šola »S. Gregorčič« v Dolini priredi v nedeljo, 25. t. m., na šolskem dvorišču veseloigro Pavla Golie »JURČEK«.

Prva predstava bo ob 16. uri in druga ob 20.30.

—o—

V SVETOIVANSKEM MARIJINEM DOMU V TRSTU

bodo v nedeljo, 1. junija, ob 17. uri nastopili »VESELI PLANŠARJI« iz Ljubljane. S tem bo v glavnem zaključen program prve sezone na našem odru. Ko vljudno vabimo na ta dvourni spored petja in glasbe, se prisrčno zahvaljujemo vsem, ki so počastili našo dvorano s svojim obiskom v prvem letu našega delovanja. Odbor Marijine družbe

—o—

GLASBENA MATICA V TRSTU

V sredo, 28. maja, bo ob 20.30 v mali dvorani Kulturnega doma v Trstu

I. zaključna akademija

Sodelujejo gojenci solisti (petje, klavir, violina, čelo in klarinet) in godalni kvartet.

Vljudno vabljeni.

—o—

SLOVENSKI KULTURNI KLUB

vabi v soboto ob 19. uri na predavanje profesorja Alojza Rebule o »Idealizmu« v klubovih prostorih v ul. Donizetti.

—o—

GLEDALIŠKE NAGRADE

V četrtek, 22. maja ob 11. uri je priredilo Društvo dramskih umetnikov pri Slovenskem gledališču v Trstu poseben sestanek za podelitev prvomajskih nagrad. Na proslavi, ki je bila v Kulturnem domu v Trstu, so bile podeljene nagrade ansamblu Slovenskega gledališča in članu Liviju Bogatcu.

—o—

VABILO NA »FINŽGARJEV VEČER« NA OPČINAH

Finžgarjev dom na Opčinah priredi v nedeljo 25. maja 1969 FINŽGARJEV VEČER in bo z njim sklenil prosvetno sezono 1968-69.

Spored: 1. nastop pevskega zbora »Jacobus Gallus« (vodi prof. Ubald Vrabec), 2. priložnostni govor (prof. Zora Tavčar-Rebula), 3. slovenski film »Lucija«. Začetek ob 18. uri, konec ob 20. uri. Iskreno vabljeni!

Beneška Slovenija

ČUDEN DUHOVNIK V NABORJETU

V nedeljo 3. maja se je poročil neki Openc v farni cerkvi v Naborjetu z Nemko iz iste vasi. Ženin je prosil naš cerkveni pevski zbor, da bi prepeval pri poročni maši. Ker je prebivalstvo jezikovno mešano, so pevci peli latinske, nemške in slovenske pesmi v veliko zadovoljstvo vseh poročnih gostov in gledavcev ter tudi mašujočega duhovnika. Le tamkajšnji župnik don Ariedo Jogna je oštel naše pevce, ker so peli tudi po slovensko in jim je za zaključek zabičal: »Da je bilo to prvič in zadnjič.«

Naš cerkveni pevski zbor, ki je znan tudi izven Kanalske doline, kjer je še in bo še marsikje nastopal, ter poje poleg slovenskih tudi pesmi sosednih narodov in ni kaj takega še nikoli doživel, niti pod fašizmom, je bil zelo neprijetno presenečen nad zadržanjem tega župnika. Ta je s svojim obnašanjem le škodil ugledu Cerkve, katere služabnik je, ter je dal vse drugo kot zgled mednarodne strpnosti in mirnega sožitja med narodi. Dokazal je, da se ga ni prijela niti trohica pokoncilskega duha ter okrožnice »Mir na zemlji« papeža Janeza XXIII.

Čedad

NAŠE PODZEMLJE IN VODE

Ves svet na zahodni strani pod Matajurjem izkazuje značilne kraške posebnosti tal

Rupa **CESTNA POPRAVILA**

Vsi občani v Rupi in na Peči smo z zadovoljstvom opazili, da so začeli popravljati in da bodo tudi asfaltirali ceste v našem okolišu, o katerih smo že večkrat pisali in se pritoževali nad njihovim slabim stanjem. Dela sta prevzeli dve podjetji.

Ker so torej dela že v teku, naj pristavimo še eno pripombo. Ob cesti iz Rupe na Peč, in sicer od Marušičeve hiše do pečanskega pokopališča, je potrebno, da se pokrijejo tudi precej globoki kanali ob straneh. To delo naj se že pri splošni popravi naredi, da ne bo pozneje novih stroškov in še prej morebiti kake nesreče.

VINOAGRARIA RUSTJA IN NASL. sporoča cenjeni klienteli, da je preselila svojo trgovino v Gorici na Travniku iz štev. 7 na štev. 6 (poleg kavarne).

Ima v zalogi izbrana semena za polje in vrtove ter vse potrebno za vinarstvo in čebelarstvo. Ugotavlja stopinje vina in daje potrebne nasvete. Toplo se priporoča.

SLOVENSKI OKTET

V petek, 16. t. m., je gostoval v polni dvorani pri »Zlatem pajku« Slovenski oktet« iz Ljubljane v novi zasedbi. Zbor je imel raznovrsten spored polifonske, romantične in moderne pesmi. Odlikoval se je posebno bas. Poslušavcem so zlasti ugajale naše prirejene ljudske pesmi in črnske duhovne.

Še večje priznanje je oktet dosegel v Vidmu, kjer je nastopil v občinski dvorani »Aiace« pod okriljem kulturnega odseka Bančne zveze, Pevci so s pravo bravuro peli latinske Gallusove polifonije, potem pa nekaj italijanskih skladb. Vžgale so pa slovenske ljudske, posebno »Pobič sem star šele . . .«. Sledile so še ruske, češke, hrvaške pesmi in črnski spirituali v angleščini. Italijanski kritiki pišejo o nastopu z veliko pohvalo.

- Kanalska dolina

in tudi spodnjih plasti. Geologi in jamarji so odkrili že dosti jam, in privabljajo že na stotine turistov. Poleg Landarskih so postale široko znane tudi Zavarške in ra desetine drugih. Pred kratkim so pa odkrili na Matajurjevem pobočju, prav blizu planinskega zavetišča Cividale, na višini tisoč metrov, nove podzemske votline.

Prav slučajno je prišel do njih sin varuha, ki je v garaži zvrtal v tleh neko luknjo v podu. Ko je spustil noter še precej dolgo vrv, se ta ni dotaknila tal. Brž so zaslutili, da se odpira pod nogami širša podzemeljska votlina. Razširili so odprtino in dva pogumna jamarja sta se spustila v globino. Prišla sta do 18 metrov. Ob straneh prve jame se odpirajo stranski rovi, ki vodijo navzdol v drugo votlino, v globini 30 metrov in polno kapnikov. Posebna značilnost je še močan podzemski vodni tok, ki je izredno mrzel in bi lahko služil za vodovodno napeljavo po vsem podmatajurskem okolju, ki je zdaj brez vode.

Za namakanje in vodno napeljavo bo prišla v poštev tudi reka Nadiža. Deželni odbor za javna dela že proučuje načrte inž. Foramitija o ureditvi celotnega porečja Nadiže in njenih pritokov, posebno Aborne, Erbeča in Kozice. V doglednem času, pa tudi z velikimi stroški, bo ves okraj vzhodno od Čedada rešen vsakoletnih poplav, pa tudi pomanjkanja vode ob suši.

Iz Goriške

Uspela šolska prireditev

V nedeljo, 18. maja, so priredile slovenske osnovne in srednje šole na Goriškem izredno lepo uspelo zaključno šolsko prireditev. Dvorana Katoliškega doma je bila tako napolnjena kot malokdaj in so imele učiteljice ter sicer redni reditelji obilo dela zlasti z malčki, ki so z žarečimi očmi silili kar pod oder.

Pri prireditvi so bili navzoči tudi šolski skrbnik, ravnatelj višjih šol prof. Rožič in ravnateljica Lojkova, nadzornik Lebani in didaktični ravnatelj Brešan poleg mnogih profesorjev in učiteljev.

V uvodni slovenski in italijanski besedi je pozdravil vse navzoče učitelj Lojk. Nato se je začel razvijati spored štirinajstih šol. Manjkale so brez potrebe šole doberdobskega okrožja, ne glede na tri ure trajajoči spored. V prihodnje bi bilo bolj umestno, da bi vsaka šola nastopila z eno izbrano in dobro izvedeno točko, toda vse iz obeh didaktičnih okrožij.

Mladi igralci in pevci ter njih vzgojitelji so se res potrudili. Staršem in številnim gostom so bile zelo všeč simbolične vaje števerjanskih šolarjev. Še bolj so vžgale simbolične vaje mornarčkov in mornaric s praporci in v kostumih. Poseben zvok je dala sporedu zbrana recitacija enotne srednje šole »Ljudstvo in dom« in mogočni pevski zbor posebno z Verdijevo »Splavaj, misel«, pod Bolčinovim vodstvom.

V drugem delu je sledilo petje učiteljiščnic in šolarjev iz Podgore ter številni prizori z zadnjima, ki so ju podali otroci iz Šolskega doma še kar živo. Na koncu so pa vsi nastopajoči še udarno zapeli skupno pesem.

Kljub nekaterim pomanjkljivostim je bila vsa prireditev skrbno pripravljena in je pokazala, da naše šole in vzgojitelji nudijo mladini poleg strokovne izobrazbe tudi široko podlago za njeno kulturno rast.

—o—

KULTURNI VEČER

V petek, 23. maja, ob 20.45 bo v klubski dvorani »Simon Gregorčič« na Verdijevem korzu 13 »Župančičev večer«. Uvodno besedo bo imel znani književnik Mitja Mejak. Župančičeve pesmi bosta recitirala ljubljanska gledališka igralca Stane Sever in Boris Kralj. Večer, ki ga je pripravil klub »S. Gregorčič« s sodelovanjem Slovenske prosvetne zveze, bo eden izmed najbolj kvalitetnih v letošnjem sporedu klubovih kulturnih večerov.

ZAKLJUČNI SESTANEK IN PRIREDITEV

Vodstvo Dijaškega doma v Gorici vabi za nedeljo, 25. maja, ob 15.30 vse starše gojencev in gojenk k roditeljskemu sestanku v prostorih Doma.

Vzgojitelji bodo staršem prikazali uspehe, težave in probleme, ki so jih imeli med šolskim letom z zaupanimi jim gojenci. Porazgovorili se bodo tudi o nalogah in dolžnostih gojencev in gojenk med počitnicami.

Po sestanku se bodo dijaki in dijakinje predstavili staršem, gostom in prijateljem z raznimi prizori, recitacijami, pevskimi in glasbenimi točkami.

Štandrež

SPORED STOLETNICE ČITALNICE

SOBOTA, 24. maja, ob 21. uri
začetek praznovanj z zbirališcem na PILOŠČU; pohod godbe na pihala »KRAS« iz Doberdoba, folklornih skupin »BREG« iz Trsta, »OLIMPIJA« iz Gorice in narodnih noš iz Sovodenj po vasi; koncert godbe in nastop folklornih skupin.

NEDELJA, 25. maja, ob 11. uri
pozdravni govor predsednika pripravljalnega odbora Dina Ronerja; odkritje spominske plošče in nastop pevskega zbora »Štandrež«; priložnostni govor dr. Andreja BUDALA, nastop pevskega zbora »Oton Župančič«; odprtje razstav.
Ob 21. uri pozdravni govor Dina Ronerja in dveh predstavnikov slovenskih kulturnih organizacij; koncert pevskih zborov.
Vilharjeva enodejanka »POŠTENA DEKLICA«, uprizori p. d. »ŠTANDREŽ«.

SOBOTA, 31. maja, ob 21. uri
nastop prvakov ljubljanske opere: Vilma BUKOVČEVA, Miro BRAJNIK, Ladko KOROŠEC, Marcel OSTAŠEVSKI in Božena GLAVAČ ter baletni solisti: Lidija SOTKAR in Janez MEJAČ s spremljavo pianistke Zdenke LUKEC.

NEDELJA, 1. junija, ob 9. uri
»ex tempore« srednješolcev na trgu v Štandrežu.
Ob 21. uri nastopajo »VESELI PLANŠARJI«, sledi p l e s.

PONEDELJEK, 2. junija, ob 20.30
gostovanje Goriškega gledališča iz Nove Gorice s komedijo v treh dejanjih »NAŠI TRIJE ANGELI« — sledi p l e s.
Vse dni so odprte razstave Primorskega tiska, slik in kmečkega orodja.
Deloval bo bogat srečolov in dobro založen bife.
Izdana je tudi brošura »OB STOLETNICI ŠTANDREŠKE ČITALNICE«.
V primeru slabega vremena bo praznovanje v dvorani.

Izid natečaja za zborovsko pesem

Zveza slovenske katoliške prosvete v Gorici je na Cecilijanko 1968 (24. nov.) razpisala prvi natečaj za izvirno zborovsko skladbo svetne vsebine. Rok natečaja se je zaključil 31. marca 1969.

Na sedež ZSKP je med tem časom prišlo šestnajst skladb. Nato se je začelo delo ocenjevalne komisije. V komisiji so bili: Matija Tomc iz Domžal pri Ljubljani, Pavle Merkù iz Trsta, Stanko Jericijo iz Gorice. Potem ko so vsi člani komisije skladbe doma proučili, so se sestali v Gorici dne 8. maja in tako ocenili predložena dela:

1. »Mrak« — skladatelj S. Malič, besedilo F. Žgur (za mešani zbor).
2. »Goriška zdravica« — skladatelj A. Vodopivec, besedilo A. Pregarc (za moški zbor).

Ti dve skladbi dobita prvo in drugo nagrado, ki sta bili napovedani v natečaju v znesku 30.000 oziroma 20.000 lir.

Komisija želi izreči posebno častno omembo skladatelju A. Vodopivcu za skladbo »Pesem« (za mešani zbor). Dalje komisija še posebno priporoča pevskim zborom sledeče skladbe, ki, čeprav ne nagrajene, so vredne, da najdejo mesto v programih naših pevskih zborov:

1. »Cicifuj« — S. Malič (za mešani zbor).
2. »Bela breza« — S. Malič (za moški zbor).
3. »Špela Uk« — J. Ban (za mešani zbor).
4. »Jesensko jutro« — Z. Harej (za moški zbor).

Poleg tega je komisija z zadovoljstvom poudarila, da je zelo razveseljivo lepo število predloženih skladb, posebno če upoštevamo, da je bil natečaj omejen samo na skladatelje, živeče v zamejstvu.

Preden se je komisija razšla, je izrekla svoje priznanje Zvezi slovenske katoliške prosvete za tovrstni natečaj in željo, da bi bile skladbe lepo sprejete in doživele uspeh pri vseh naših zamejskih zborih. Prav tako je bila želja komisije, da bi vsaj najbolj primerne skladbe izšle tudi v tisku.

Stanko Jericijo, tajnik

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Dag Hammarskjoeld: „Znamenja ob poti"

V nekaterih evropskih državah in zlasti v Nemčiji je doživela že več naklad ali celo prevodov knjiga Daga Hammarskjölda »Znamenja ob poti«. Delo je izšlo najprej v švedskem izvirniku pod naslovom »Vägmärken«, kar pomeni isto. Kot znano, je bil Dag Hammarskjöld Šved in je opravljal službo glavnega tajnika Združenih narodov, ko je postal žrtev letalske nesreče, na poletu v Katango, da bi poravnal tamkajšnjo politično krizo in vojaško napetost. Ubil se je 18. septembra 1961. Po njegovi smrti so našli v njegovem stanovanju v New Yorku rokopis, kateremu je bilo dodano pismo za njegovega prijatelja Leifa Belfraga. V pismu je bil Hammarskjöld zapisal, da je nekoč pripovedoval Leifu o nekakšnem dnevniku, ki ga piše, in o tem, da bi tisti dnevnik kdaj objavil. Zdaj je rokopis pripravljen. Ta svoj dnevnik — pravi dalje Hammarskjöld v pismu — si je pisal sam zase in ne za javnost. Toda če se zdi prijatelju, da bi rokopis zaslužil natis, ima pravico, da ga objavi. »To je neke vrste "bela knjiga", ki zadeva moja pogajanja s samim seboj in — z Bogom«, je pristavil Hammarskjöld.

Objava tega njegovega dnevnika je močno presenetila vse tiste, ki so poznali Daga Hammarskjölda kot človeka in kot državnika ter politika. Bil je znan po svoji ogromni delovni energiji in po svojem smislu za praktične rešitve težkih problemov nacionalnega in mednarodnega življenja. Znano je bilo tudi njegovo zanimanje za pesništvo in za naravo njegove švedske domovine. Vendar ni nihče slutil v njem tako tenkočutne človeške narave in tako globoke duše, kakor jo je razodel njegov po smrti objavljeni dnevnik. Po naravi je bil namreč zaprt vase in zato se je zdel nekoliko suhoparen, čeprav drugače zelo prijazen v občevanju z ljudmi. Toda v resnici se je skrivala za to njegovo suhoparnostjo plahost pred ljudmi. V pismih svojim prijateljem je večkrat potožil nad svojo nesposobnostjo, da bi šel iz samega sebe in sklepal prijateljstva. Ta pisma pomenijo pretresljive dokumente o njegovi notranji osamljenosti. In občutek, da ne more sproščeno izmenjavati svojih misli in svojih čustev z drugimi ljudmi, ga je verjetno že zgodaj pripravil do tega, da je začel voditi pogovor s samim seboj in z Bogom.

V čisto literarnem pogledu pa ta njegov dnevnik ni pomenil posebne senzacije, saj se je že prej vedelo, da Dag Hammarskjöld zelo ljubi leposlovje in posebno pesništvo. Tako je na primer v času svoje največje zaposlenosti kot glavni tajnik Združenih narodov prevedel v švedščino pesniško zbirko »Kronika« francoskega pesnika Saint-Johna Persa, katerega je sam predlagal za Nobelovo nagrado. V svoj materin jezik je začel prevajati tudi razpravo judovskega filozofa Martina Bubra »Jaz in Ti«, prevedel pa je še več drugih del iz tujih jezikov. Zato je njegov dnevnik pomenil resnično presenečenje predvsem s svojo vsebino, ker ga je razodel kot človeka, ki je globoko občutil duhovne in zlasti religiozne probleme našega časa in probleme vesti; enako pa tudi pojmovanje dolžnosti.

Njegov dnevnik je sestavljen iz kratkih odstavkov, ki izražajo njegove misli in čustva. Ponekod je pristavljen datum, drugod ne. Največkrat je težko uganiti, kje in ob kakšni priložnosti je napisal te svoje misli. Skoro nikoli se ne nanašajo na konkretne dogodke v njegovi okolici ali v njegovem osebnem življenju. Včasih citira samo kake pomenljive verze, ki jih je kje prebral in ki odgovarjajo njegovemu lastnemu življenjskemu spoznanju in hipnemu razpoloženju ali njegovemu odnosu do Boga.

Značilno za današnjo stopnjo razkristjanjenja švedskega naroda, pod vplivom hedonizma, ki nima več čuta za prave vrednote, je dejstvo, da se je sprožil proti Hammarskjöldovemu dnevniku in tudi proti pokojniku samemu cel plaz zaničevalnih kritik in obrekovanja, ko je bila knjiga objavljena, predvsem zaradi njene religioznosti. Prišlo je tako daleč, da so morali njegovi prijatelji na sodiščih braniti njegovo čast in njegov spomin.

—o—

„Jezik in slovstvo"

Te dni se je pojavila na prodajni mizi Tržaške knjigarne nova, četrta letošnja številka slovenske revije »Jezik in slovstvo«, ki se ukvarja predvsem s slovenskim jezikom, z njegovo zgodovino, razvojem in sedanjim stanjem. Ta nova številka je nenavadno zanimiva, posebno zaradi članka »O poveljevalnem jeziku NOB Slovenije«, ki je objavljen na uvodnem mestu. Napisal ga je nekdanji poveljnik slovenske partizanske vojske, general Jaka Avšič. V njem prikazuje, kako je postala slovenščina poveljevalni jezik v slovenskih partizanskih oddelkih in zakaj. To se zdi sicer današnjemu rodu samo po sebi razumljivo, toda Jaka Avšič dobro razloži, zakaj je bilo to takrat nekaj nenavadnega in novega. V stari Jugoslaviji je bil namreč poveljevalni jezik v vojski samo srbski, kajti narodnosti razen takoimenovane jugoslovanske oziroma srbske uradno (po ustavi) sploh niso bile priznane. Z uvedbo slovenskega poveljevalnega jezika je hotelo vodstvo slovenske partizanske vojske poudariti, da je to res slovenska vojska in da hoče tako tudi ostati.

Tine Logar razpravlja o starih oblikah sklanjatve v slovenskih narečjih, pri čemer zagovarja nekatere teze, ki so netočne npr. da so bili Slovenci, ko so se naselili na današnjem ozemlju, samo »alpski Slovani«, torej ne še izoblikovani v poseben narod, kar je v nasprotju z zgodovinskimi viri in s stvarnostjo. Joža Mahnič zanimivo razpravlja o odnosih med Župančičem in Murnom na osnovi nekega Župančičevega pisma Murnu, Stanko Kotnik o primerjalnem postopku pri pouku slovenščine, Jože Stabéj pa nadaljuje svojo razpravo »Iz zgodovine slovenskega besedja«, v kateri sledi mnogim slovenskim besedam nazaj do hipa, ko so se prvič pojavile v tisku.

Jolka Milič opozarja na izredno slab jezik pisateljice Manice Lobnik v njeni knjigi »Mlade trave«, Franc Šebjanič pa na neki stari rokopis o prekmurskih Slovencih oziroma »Vandalusih«, kot so jih imenovali Madžari. Hinko Wilfan objavlja precej zanimivih starih slovenskih besed iz Bele Krajine in na koncu najdemo še dopolnilo k poročilu o delu ljubljanske podružnice Slavističnega društva in še nekaj drugega slovenističnega drobiža.

Pisatelj R. Ikor o profesorskem poklicu

V francoskem tedniku »Le Figaro Littéraire« se je razvnela zanimiva razprava o profesorskem poklicu oziroma o vlogi profesorja v današnji šoli in vzgoji mladine. Povzročilo jo je znano dijaško gibanje, naperjeno tudi proti avtoriteti profesorjev, sprožil pa jo je neki dopis. V razpravi se je oglasil tudi znani francoski romanopisec Roger Ikor, ki je profesor na pariški gimnaziji Condorcet, kjer poučuje francoščino in francosko literaturo. Za »Figaro Littéraire« je napisal članek pod naslovom »Moj licej po enem letu« (To je po enem letu od začetka francoskega dijaškega protestnega gibanja), v katerem izraža najprej začudenje nad tolikim nerazumevanjem, nad toliko zmedo in nad tolikimi ogabnimi obtožbami na račun profesorjev. Potem odlično zavrača zamisel, da naj bi starši ali dijaki odločali o tem, če hočejo kakšnega profesorja ali ne, oziroma o njegovi odstranitvi ali prestavitvi.

Glede tega piše dobesedno: »Dobro si zapomnimo: ravno to, da se profesorjem ni bati, da bodo prestavljeni na pritisk učencev ali staršev, jamči, enako kot sodnikom, njihovo neodvisnost in zato tudi njihovo kolektivno kvaliteto. Tisti dan, ko bi mogli starši ali učenci doseči prestavitev kakšnega profesorja, ki bi ga sami proglasili za nesposobnega — ali za politikanta ali karkoli — tisti dan bi pomenil začetek sužnosti za celotni profesorski zbor. Z vsem poudarkom izjavljam, da je bolje trpeti nekaj povprečnih profesorjev kakor pa degradirati pouk. Človeku se zdi, da sanja... Ravno danes, v hipu, ko se čuti naravnost tragično pomanjkanje dobrih profesorjev in učiteljev in ko postaja povrh njihova naloga še težja in še bolj utrujajoča, kot je bila kdajkoli prej, so jih začeli neodgovorni tipi napadati, zmerjati in obtoževati... Toda, gospodje, če hočete profesorje, se potrudite, da jih boste pritegnili, ne pa odbijali. Zahtevajte manj od njih in dajte jim več, tako v pogledu spoštovanja kot v pogledu materialnega plačila, namesto da delate ravno nasprotno.

Kakšen je danes položaj na gimnazijah? Naše življenje ni rožnato — nadaljuje Roger Ikor. Pouk teče skoro normalno naprej, toda za kakšno ceno življenja napora! Najtrdnejši med nami profesorji se izčrpavajo, manj trdni se rušijo zaradi potrtosti. Kaj napraviti?«

Francoski romanopisec in pisatelj potem opozarja, da je odnos med profesorjem in dijaki v bistvu isti kot odnosi v družini. Ta odnos je svoboden in temelji na tem, da vsi vedo, da je v njihovo lastno korist, da drže skupaj in se razumejo. V interesu dijakov je, da ubogajo profesorja, saj vedo, da mu gre končno le za to, da bi se kaj naučili, kar bo v njihovo lastno dobro.

Končno naglaša Roger Ikor, da je gibanje dijakov v bistvu zdravo, ker pač zahteva čim večjo kvaliteto s strani profesorjev in se upira malenkostnemu realizmu in oportunizmu ter poudarja pravice idealizma, zahtevajoč popolnost. Zavrača misel na to, da naj bi stvari ostale, kakršne so. Toda treba je pač razlikovati, kdaj ima mladina s temi svojimi zahtevami prav in kdaj pretirava oziroma nima prav.

Dr. Anton Trstenjak: „Hoja za človekom"

Med lanskimi rednimi izdajami celjske Mohorjeve družbe je izšla tudi knjiga uglednega slovenskega katoliškega filozofa in sociologa dr. Antona Trstenjaka» Hoja za človekom«. Trstenjak je slovenskim bravcem že dobro znan po svojih knjigah, ki vsebujejo zdravo življenjsko modrost in navodila za pametno in plodno ter srečno življenje v duhu krščanskega humanizma. O tej svoji novi knjigi piše sam: »Delo je bilo zamišljeno kot antropologija, zato je treba tudi stavke iz svetega pisma, ki jih ob sorodnih miselnih zvezah navajam, razumeti na isti ravni kakor vsako drugo zgodovinsko in človekoslovno knjigo. Vendar pa sem mogel zaradi pogojev, ki jih založnica Mohorjeva družba stavi o poljudnosti, obsegu itd., enjige, razviti predvsem samo eno glavno misel, vse druge razsežnosti, ki naj bi jih po zamisli obsegala taka filozofska antropologija, sem moral opustiti in hraniti za drugo delo... Prava filozofska antropologija je torej še vedno le načrt za prihodnost.«

Trstenjak skuša prikazati — in to se mu je kot odličnemu znanstveniku tudi posrečilo — človeka kot umsko bitje, človeka kot osebno btije v samozavesti in človeka kot nravno bitje v vesti. Zadnji del knjige pa obravnava vprašanje: Kdo je človek? s podnaslovi: Hoja za človekom, Hoja za Adamom in Hoja za Sinom človekovim.

Nemogoče je na kratko navesti vsebino te izredne in bogate knjige, na katero smo lahko Slovenci ponosni, saj podobne knjige nima niti marsikateri mnogoštevilni narod. To nam je dokaz, da vede, ki se ukvarjajo s človekom kot z umskim, moralnim in religioznim bitjem, pri Slovencih le niso zamrle, ampak da so na izredni višini, četudi seveda le po zaslugi posameznikov, kot je ravno dr. Trstenjak. Sicer pa tudi drugje ni drugače, razen da imajo morda na univerzah več kateder za take vede in več sredstev zanje.

Trstenjak v svoji knjigi v veliki meri upošteva vse izsledke antropološke vede, od prvih najdb kosti, ki jih je možno pripisati človeku, do arheoloških najdb in do upoštevanja modernih plodov človeškega uma. Na osnovi vsega tega razvoja in ugibanj o bodočem razvoju skuša odgovoriti na vprašanje: kaj je človek. Posebno zanimiva so poglavja, kjer govori o človekovih sposobnostih oziroma o sposobnostih človekovega uma, da predvideva bodočnost.

Knjiga je napisana v lepi slovenščini in je tudi lepo opremljena, kar je zasluga slikarja Staneta Kregarja. To je delo, ki nujno spada ne le v knjižnico vsakega slovenskega izobraženca, zlasti tistega, ki se priznava h krščanskemu svetovnemu nazoru, ampak predvsem v njegove roke, da ga preštudira počasi, sistematično, poglavje za poglavjem in čimbolj vsrka vase izredno znanje in globoki krščanski humanizem, ki ju vsebuje.

Sodobno kmetijstvo

Pravila za škropljenje s protizajedavskimi pripravki

Že nekaj let se množijo novice po časopisju o primerih zastrupljanja s protizajedavskimi pripravami. Z novim zakonom, ki je začel veljati konec aprila, bo laže izvajati kontrolo nad proizvodnjo in prodajo protizajedavskih pripravkov in sredstev pri kmetovalcih. Uporaba kemičnih sredstev je sicer vsaj za daljše obdobje neogibno zlo (uvajanje bioloških načinov pri zatiranju škodljivcev je počasno in zelo drago, drugih učinkovitih postopkov pa še ni), kajti kmetijsko proizvodnjo je treba zaščititi in zagotoviti.

S toliko večjo vestnostjo in pazljivostjo moramo izvajati varnostne ukrepe, ker so proizvodi v veliki večini zelo strupeni. Strupene snovi pridejo v naš organizem na več načinov: s hrano, na kateri so ostanki strupenih proizvodov, z vdihavanjem, z dotikom. Najbolj izpostavljeni deli telesa so od notranjih organov jetra, ledvice, želodec ter živčni sistem, od zunanjih pa oči. Osebe, ki so v največji nevarnosti, da se zastrupijo, so predvsem kmetovalci sami, ki uporabljajo ta sredstva.

Neobhodno potrebna je na gosto tkana obleka, najbolje je, če je taka obleka nepremočljiva, biti mora zaprta v zapestjih, gležnjih in na vratu. Na glavi je treba nositi klobuk s širokim krajcem na rokah rokavice, obraz pa je priporočljivo zavarovati z masko. Če te nimamo, pa je dobro zavarovati usta in nos z robcem, oči pa s posebnimi naočniki.

Pozorni pa moramo biti tudi pri uporabi manj strupenih snovi. V tem primeru moramo paziti, da ne usmerimo curka proti vetru ali da nas ne zajame oblak škropiva. Prav tako ne smemo škropiti v smeri drugih oseb, domačih živali ali proti drugim nasadom. Med izvajanjem ne smemo jesti, piti, pa tudi ne kaditi. Če si želimo obrisati pot z obraza, snamemo rokavice z rok in si po možnosti umijemo roke z vodo in milom. Po delu pa si moramo skrbno umiti vse dele telesa, ki smo jih zmočili z mešanico.

Skrb velja tudi zaščiti živil, pijače ali krme ter vodo za živino. Preprečiti moramo, da voda, s katero smo oprali priprave za škropljenje, ne okuži vodnjakov ali potokov. Ko končamo s pranjem, jo zlijemo v posebej pripravljene jarke, ki jih nato zasujemo z zemljo. Otroci ne smejo v bližino škropljenega polja, še manj pa v bližino prostora, kjer držimo pripravke. Ti naj bodo po možnosti zaklenjeni ali drugače zaščiteni. Vaze, vrečice, steklenice, zaboje itd. po uporabi sežgemo ali zakopljemo. Posode, v katerih pripravljamo škropiva in priprave, ki jih uporabljamo pri škropljenju, skrbno operemo,i n jih hranimo v čistih prostorih, kjer so dosegljive samo osebam, ki znajo z njimi ravnati.

Brž ko se pojavijo katerekoli telesne motnje, moramo takoj nehati z delom, pa čeprav se nam zdi, da motnjo lahko pripišemo slabi prebavi ali čemu drugemu. Če se pojavijo znaki zastrupitve (npr. težko dihanje), pa moramo ponesrečencu takoj umiti z vodo dele telesa, ki so prišli v stik s škropilom. Brez odlašanja moramo poklicati zdravnika oziroma ponesrečenca peljati v ambulanto ali bolnišnico.

Te naše vrstice naj bodo v opozorilo, da ne bomo ravnali s protizajedavskimi sredstvi malomarno in jih uporabljali nepazljivo.

RUMENI PAJEK NA TRTI

V zadnjih letih se v vedno večji meri pojavlja po naših vinogradih rumeni pajek. Letos so ga opazili že mnogi vinogradniki. Dober poznavalec bolezni bo takoj spoznal, da ne gre za peronosporo (belo-plesnive prevleke), ker se prevleke predstavijo kot pretežno kosmate prevleke. Pogled s povečevalnim steklom pa razkrije, da gre za brezštevilne živalice rumenkaste barve, ki se nabirajo na spodnji strani lista. To so mali pajki, ki povzročajo na listju s svojim vbodom in sesanjem nastanek temnejših mest, ki postanejo sčasoma rdečkaste barve. V kolikor je napad močan, trni list odpade prezgodaj. Prerano odpadanje listja se pri močnih okužbah začne meseca avgusta, rastline pa pri tem vidno opešajo. Mladice ne dozorijo do kraja, pridelek je dosti manjši in se občutno zniža količina sladkorja v grozdju. Potrebno je torej škropljenje, kakor hitro opazimo škodljivce. Eno ali dve škropljenji pa zadostujeta, da okužbo zatremo. Opazovalnica za rastlinske bolezni svetuje pripravek Ovomitex. Proizvod je strupen. Držati se je treba navodil, ki so označena na ovitku. Po navadi se škropi proti koncu junija, vendar je bolje, da vinogradnik sam presodi obseg in stopnjo napada tega nevarnega škodljivca. Ovomitex lahko dodamo asporju, ne pa apneno-bakreni brozgi.

ČAS PRVE KOSNJE JE TU

Lepo in toplo vreme z vmesnim obilnim dežjem je dobro učinkovalo na rast trave po pašnikih in travnikih. Ponekod je trava že v cvetju. Travo je treba takoj pokositi, ko vidimo, da je večina trav v cvetju. Vedeti moramo, da vsebuje trava v tej razvojni stopnji največ beljakovin. Nikakor ne smemo torej odlašati s košnjo, ker se po cvetenju količina beljakovin občutno manjša in je taka trava oziroma seno slaba hrana za našo živino. Če bomo torej ob pravem času kosili, lahko upamo, da bomo ob primernem vremenu v kratkem imeli spet obilen pridelek.

—o—

SREČNO PLOVBO, »RA«!

(Nadaljevanje s 3. strani)

sledove starejših in zelo različnih kultur, pa tudi neke rase, ki se je močno razlikovala od običajnih Indijancev, npr. po obliki glave, ki je bila izrazito brakihefalna s širokim obrazom in potlačenim nosom, medtem ko imajo Indijanci na splošno, kot znano, bolj ali manj orlovsko ukrivljene nosove. Potomci tistih ljudi pa žive še danes, čeprav le na zelo omejenem področju. Enaka odkritja so se posrečila ameriškim in mehiškim etnologom.

Vse to daje novi odpravi slavnega norveškega raziskovavca konkreten pomen in mik. Vsaj inteligentnejši del človeštva je zainteresiran na tem, da prodre v skrivnosti preteklosti človeškega rodu in njegovega razseljevanja po Zemlji, kajti še vedno smo lahko prepričani, da ima vse človeštvo ne glede na barvo kože, las in oči ter na vse druge rasne in psihične razlike vendarle isti izvor, pa naj ga pojmujemo v smislu razvojne teorije ali v smislu enkratnega ustvarjalnega dejanja Božje sile. Resnica je, da ima človek v svoji duši božjo iskro, ki ga žene k neprestanemu novemu iskanju in k nenehnemu odkrivanju dokončne resnice, ki pa se stalno izmika njegovim željnim rokam.

Iz Trsta

PROSLAVA STOLETNICE ROJANSKE ČITALNICE

V Marijinem domu v Rojanu bo v nedeljo 25. maja ob 17. uri

PROSLAVA STOLETNICE ROJANSKE ČITALNIce

Sodelujejo: Rojanska osnovna in nižja srednja šola, ter cerkveni pevski zbor.

ŠPORT MED NAŠO MLADINO

BREŽANKE ZASEDLE DRUGO MESTO

Z dvema zaostalima tekmama se je zaključilo letošnje žensko odbojkarsko prvenstvo B lige, skupine D, v katerem so nastopale kar štiri slovenske ekipe: Bor, Breg, Zarja in Sokol. Goriška ekipa AGI je v zadnji tekmi gladko odpravila bazoviško Zarjo in si zagotovila prvo mesto v skupini, obenem pa pravico, da se na zaključnem turnirju poteguje za vstop v višjo ligo. Drugo mesto so zasedle Brežanke, tretje pa Borovke, ki so se morale na zadnjem nastopu pod pekočim soncem v Nabrežini pošteno potruditi, da so po petih razburljivih nizih ugnale žilave igralke Sokola, ki so tako zasedle peto mesto na lestvici. V C ligo je nazadovala bazoviška Zarja, vendar je bilo za mlade Bazovke letošnje prvenstvo kljub temu zelo koristno.

ODLIČEN NASTOP EDIJA KOŠUTE NA DRŽAVNEM PRVENSTVU

Na državnem prvenstvu v namiznem tenisu, ki je bilo na sporedu od 15. do 18. t. m. v Vareseju, je od slovenskih predstavnikov najbolje igral Borovec Edi Košuta. Med najboljšimi drugokategorniki iz vse Italije je zasedel odlično enajsto mesto in le nenaklonjen žreb mu je preprečil višjo uvrstitev. V prvem kolu je brez težave izločil Milančana Santalero, v drugem pa je z odlično igro v samih treh nizih odpravil znanega Pisana iz Cagliarija. S tem se je uvrstil med prve 16. Tu mu je žreb zoperstavil glavnega favorita in nosilca skupine št. 1 Baiocchija iz Turina, zmagovalca II. kat. na zadnji Trofeji »Bor«. Edi Košuta je z odlično obrambno igro dobil prva dva niza. V tretjem je igral Baiocchi bolj pazljivo in znižal rezultat na 2:1. V četrtem nizu je igral Borovec spet zelo koncentrirano in pri stanju 18:18 je bil favorit Baiocchi že tik pred porazom. Žal je imel v zaključnih udarcih več od igre in našemu predstavniku ni uspelo pripraviti velikega presenečenja. Kljub temu je Edi Košuta s svojim nastopom potrdil letošnjo zelo uspešno sezono. Tudi v I. kategoriji je proti državnemu reprezentantu Pelizzoli igral dobro in mu celo odvzel niz.

Mladi Peter Ukmar je že v prvem kolu III. kat. naletel na Rimljana Vernacchio, enega izmed favoritov, in moral priznati njegovo premoč. Upajmo, da bo prihodnje leto nadarjeni Peter nastopil tudi med mladinci, kjer ima brez dvoma precejšnje možnosti za dobro uvrstitev.

Lanskoletnemu državnemu prvaku Borisu Košuti ni uspelo ohraniti naslova. Žal mu priprava zaključnih izpitov na ISEF-u ni dopuščala primerne priprave. Potem ko je v prvem kolu gladko premagal Aremio, je moral že v osminki finala I. kategorije kloniti pred odlično obrambo bivšega trikratnega državnega prvaka Rondanija.

Najvišji državni naslov med posamezniki je letos po ostri finalni borbi z Milančanom Pelizzolo osvojil mladi Triulzi iz Bergama.

Med Tržačani se je dobro izkazal tudi mladi Peterlini (C. C. S.), ki je med pionirji nepričakovano zasedel drugo mesto v državi.

RADIO TRST A

◆ NEDELJA, 25. maja, ob: 8.00 Koledar; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša; 9.50 Glasba za kitaro; 10.00 Olivierijev orkester; 10.15 Poslušali boste; 10.45 V prazničnem tonu; 11.15 Mark Twain: »Kraljevič in berač«; 11.45 Ringaraja, glasba za naše malčke; 12.00 Nabožna glasba; 12.15 Vera in naš čas; 12.30 Za vsakogar nekaj; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj...; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.30 Enna: »Skrivnostni koncert«; RO; 16.25 Koncert Tria Lorenz. Lebič: Trio; 16.40 Parada orkestrov; 17.30 Beseda in glasba; 18.00 Miniaturni koncert; 18.30 Iz pesniških gajev; 18.40 Operetne melodije; 19.15 Sedem dni v svetu; 19.30 Klasiki lahke glasbe; 20.00 Šport; 20.30 Pod farnim zvonom župne cerkve Sv. Ivana v Trstu; 21.00 Semenj plošč; 22.00 Nedelja v športu; 22.10 Sodobna glasba; 22.35 Zabavna glasba.

◆ PONEDELJEK, 26. maja, ob: 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Šopek slovenskih pesmi; 11.50 The Medallion Piano Quartet; 12.10 Pomenek s poslušavkami; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Tržaški mandolinski ansambel; 18.15 Umetnost; 18.30 Zbor »Aquilée« iz Basiliana; 18.50 Westonov orkester; 19.10 Odvetnik za vsakogar; 19.20 Priljubljene melodije; 20.00 Športna tribuna; 20.35 Sestanek s Fansi; 21.05 Zora Tavčar: »Mlada Jeraševka«; 21.25 Romantične melodije; 22.00 Slovenski solisti; Flavtist Boris Čampa, pri klavirju Marijan Lipovšek; Božič: Sonata in cool št. 1; Stibilj: Glasba za flavto solo; Žigon: 4 skladbe za altovsko flavto in klavir.

◆ TOREK, 27. maja, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Šopek slovenskih pesmi; 11.50 Trobentač Davis; 12.00 Pod farnim zvonom; 12.30 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Bevilacquov orkester; 17.20 Za mlade poslušavce: Plošče za vas, pripravlja Lovrečič - Novice iz sveta lahke glasbe; 18.15 Umetnost; 18.30 Koncertisti naše dežele; 18.50 Poje June Christy; 19.10 Bogomir Magajna: »Legenda o prevzetnem zidarju«; 19.25 Gershwinovi motivi; 19.45 Vokalni oktet »Planika« iz Gorice; 20.00 Šport; 20.35 de Banfield: »Ljubezensko pismo Lorda Byrona«, opera v enem dej.; 21.50 Godalni ansambel in zbor »Cambridge«; 22.10 Zabavna glasba.

◆ SREDA, 28. maja, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Slovenske pesmi; 11.50 Harmonikar Wolmer; 12.10 Liki iz naše preteklosti; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Pacchiorijev ansambel; 17.20 Za mlade poslušavce: Ansambli na Radiu Trst; 17.35 Ne vse, toda o vsem - rad. poljudna enciklopedija; 17.55 Ščepec poezije; 18.15 Umetnost, 18.30 Ljudske pesmi; 18.55 Modern Jazz Quartet; 19.10 Higiena in zdravje; 19.15 Prijetne melodije; 20.00 Šport.

◆ ČETRTEK, 29. maja, ob: 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Slovenske pesmi; 11.50 Kitarist Almeida; 12.00 Beseda in glasba; 12.25 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 17.00 Casamassimov orkester; 17.30 Za mlade poslušavce: Razkuštrane pesmi; 17.35 Moj prosti čas; 17.55 Kako in zakaj; 18.15 Umetnost; 18.30 Sodobni ital. skladatelji; 18.45 Mauriatov orkester; 19.10 Pisani balončki; 19.40 Znane melodije; 20.00 Šport; 20.45 Primož Kozak: »Kongres«. Izvaja Slovensko gledališče v Trstu, režira Jože Babič.

◆ PETEK, 30. maja ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Slovenske pesmi; 11.50 Klarinetist Goodman; 12.10 Blagoznanstvo za domačo rabo; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.00 Glasba po željah; 17.00 Klavirski duo Russo - Safred; 17.20 Za mlade poslušavce: Glasbeni mojstri; 17.35 Ne vse, toda o vsem - rad. poljudna enciklopedija; 17.55 Slovenščina za Slovence. 18.15 Umetnost; 18.30 Komorni koncert; 18.45 Gregerjev orkester; 19.10 Radijska univerza; 19.25 Motivi, ki vam ugajajo; 19.45 »Beri, beri rožmarin zeleni«; 20.00 Šport; 20.35 Gospodarsko in delo; 20.50 Koncert operne glasbe; 21.40 Veseli utrinki; 22.00 Skladbe davnih dob.

◆ SOBOTA, 31. maja, ob: 7.00 Koledar; 7.30 Jutranja glasba; 11.35 Slovenske pesmi; 11.50 Karakteristični ansambli; 12.10 Iz starih časov; 12.20 Za vsakogar nekaj; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Glasba iz vsega sveta; 15.55 Avtoradio; 16.10 V tričetrtinskem taktu; 16.30 Bevk: »»Kresna noč«. Povest. Prva oddaja. Izvajajo dijaki slovenskih višjih srednjih šol v Trstu; 17.20 Dialog - Cerkev v sodobnem svetu; 17.30 Za mlade poslušavce: Od šolskega nastopa do koncerta; 18.00 Moj prosti čas; 18.15 Umetnost; 18.30 Revija zborov Slovenske prosvetne zveze iz Trsta; 19.10 »Družinski obzornik«; 19.25 Zabavali vas bodo; 20.00 Šport.

SLOVENSKI PRIMORSKI KOLEDARJI

Bibliografijo sestavil in uvodno študijo napisal MARIJAN BRECELJ ■ 17 ■

GORIŠKA pratika za navadno leto 1929. [Uredil Rado Bednarik.] [Pretiskano sledi:] V Gorici. Izd. in zal. »Goriška straža«. [Novo besedilo:] Samozaložba. 110 str. + (II) str. oglasov. 13,5 x 9,5.

118

KOLEDAR Goriške Mohorjeve družbe za navadno leto 1929. [Uredil Janko Kralj.] (Platnico in zaglavja risal Maksim Gaspari.) V Gorici. Goriška Mohorjeva družba. »Katoliška tiskarna« 1928. 144 str .+ (X) str. oglasov + ovoj. 24,3 x 17,8. Ilustr.

119

LJUDSKA pratika za navadno leto 1929. [Uredil Rado Bednarik. Opremil] S. Š.) Trst. Samozal. [Katoliška tiskarna v Gorici.] 127 + (I) str. 13,5 x 9,5. Ilustr.

120

VEDEŽ. Splošni žepni koledar za leto 1929. XIII. letnik. [Uredil Ferdo Kleinmayr.] (Trst. Izdala in založila knjigarna in papirnica J. Štoka. Tiskala Tiskarna Edinost.) (118) str. 13,5 x 9.

121

ŽEPNI koledar za leto 1929. V Trstu. Tiskarna »Edinost«. (134) str. 11 x 6,5.

122

1930

JADRANSKI almanah za leto 1925-1930. (Uredil Rado Bednarik. [Opremil Lojze] Spaz [zapan]. Gorica. Književna založba »Adrija«. Katoliška tiskarna 1930.) 132 str. 23 x 16. Ilustr.

123

KOLEDAR Goriške Matice za leto 1930. [Uredil France Bevk.] (Ovitek in vinjete narisal Tone Kralj.] V Gorici. »Goriška Matica«. Tiskarna »Edinost« v Trstu 1929. 112 str. + (XII) str. oglasov + ovoj. 28,5 x 20,5. Ilustr.

124

KOLEDAR Goriške Mohorjeve družbe za navadno leto 1930. [Uredil Janko Kralj]. (Platnice in mesečna zaglavja narisal Franc Gorše.) Goriška Mohorjeva družba. »Katoliška tiskarna« 1929. 157 str. + (VI) str.. oglasov + ovoj. 24,3 x 17,4. Ilustr.

125

NOVA pratika za navadno leto 1930. (Gorica). Izd. in zal. »Novi list«. [Katoliška tiskarna.] 110 + (II) str. + ovoj. 13,4 x 9,6.

126

VEDEŽ. Splošni žepni koledar za leto 1930. [Uredil Ferdo Kleinmayr.] Letnik XIV. (Trieste - Trst. Izd. in zal. knjigarna in papirnica J. Štoka d. z o. j. Tiskarna »Edinost«.) (160) str. 13 x 9.

127

1931

KOLEDAR Goriške Matice za leto 1931. [Uredil Damir Feigel. Zaglavja za mesece narisal Tone Kralj. Ovitek Julče Božič.] V Gorici. »Goriška Matica«. Tipografia Consorziale v Trstu 1930. 120 str. + (VIII) str. oglasov + ovoj. 28 x 20,5. Ilustr.

128

KOLEDAR Goriške Mohorjeve družbe za navadno leto 1931. [Uredil Anton Kacin.] (Slika na platnicah je delo Jos. Manesa. Mesečna zaglavja narisal France Goršè.) V Gorici. Goriška Mohorjeva družba. Katoliška tiskarna 1930. 138 str. + (VI) str. oglasov + ovoj. 24,4 x 17,5. Ilustr.

129

NOVA pratika za navadno leto 1931. ([Uredil Rado Bednarik. Opremil] Domen [= Peter Butkovič].) V Gorici. Samozal. [R. Bednarik]. Katoliška tiskarna 1930. 107 + (V) str. + ovoj. 13,4 x 9,7.

130

SVETOVAVEC. Koledarček za gospodarje za navadno leto 1931. Uredil inž. Fr. Pegan. V Gorici. Izd. in zal. Katoliška knjigarna. Katoliška tiskarna 1930. (144) str. + zapisnik. 13,6 x 9.

131

VEDEŽ. Splošni žepni koledar za leto 1931. [Uredil Ferdo Kleinmayr.] Letnik XV. (Trieste. Knjigarna in papirnica J. Štoka d. z o. j. Tipografia Consorziale. (160) str. 13 x 9.

132

1932

KOLEDAR Goriške Matice za leto 1932. [Uredil Damir Feigel.] Zaglavja za mesece narisal Tone Kralj. Ovitek Julče Božič. V Gorici. Izd. in zal. »Goriška Matica«. Tipografia Consorziale v Trstu 1932. 114 str. + (VI) str. + ovoj. 28 x 20,5.

133

KOLEDAR Goriške Mohorjeve družbe za prestopno leto 1932. [Uredil Anton Kacin.] (Platnice in mesečna zaglavja je narisala Mara Kraljeva.) V Gorici. Goriška Mohorjeva družba. »Katoliška tiskarna« 1931. 95 str. + (IX) str. oglasov + ovoj. 24,2 x 16,8. Ilustr.

134

PRATIKA za prestopno leto 1932. (Urejuje Rado Bednarik. [Ovitek narisal] Domen [= Peter Butkovič].) Gorica. Izd. in zal. »Sigma«. Katoliška tiskarna 1931. 124 + (VI) str. + ovoj. Ilustr.

135

(Dalje)

Z OBČINSKE UPRAVE

V ponedeljek so se zbrali občinski odborniki k redni seji. Na dnevnem redu so imeli vprašanja o javnih delih in občinskih uslužbencih.

Odborniki so sklenili, da se začno popravljalna dela za vzdrževanje šolskih stavb. Stroški bodo znašali okoli tri milijone lir. Odobrili so tudi strošek dveh milijonov in 700 tisoč lir za asfaltiranje poti v ljudskem vrtu na Korzu

Občinskemu svetu, ki bo sklican prihodnji ponedeljek, bodo predlagali tudi najem posojila 18 milijonov lir za dokončna dela mestnih podjetij v Zoruttijevi ulici. Tri milijone in pol bo pa morala občina odšteti za primanjkljaj avtobusnega podjetja v mesecu januarju.

Za ponedeljek je pa sklican mestni svet, ki bo razpravljal o proračunu za leto 1969.

TEDENSKI KOLEDARČEK

25. maja, **nedelja:** Binkošti, Urban
26. maja, ponedeljek: Filip Nerij, Draga
27. maja, torek: Janez, Natalija
28. maja, sreda: Avguštin, Emilija
29. maja, Četrtek: Majda, Maksim
30. maja, petek: Feliks, Ferdinand
31. maja, sobota: Marija Kraljica, Maja

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ◆ Odgovorni urednik: Drago Legiša ◆ Tiska tiskarna »Graphis« - Trst